

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge inostranske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v.

UREDNIŠTVO: Koroška cesta štev. 5.

Rokopisi se ne vračajo. Neznankovana pisma se ne sprejemajo.

UPRAVNIŠTVO: Koroška cesta štev. 5.

Veprojemna naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačajo od enostopne petitvrite za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratno oglašje primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprte reklamacije se poštnine prosto.

Štev. 11.

V Mariboru, dne 16. marca 1905.

Tečaj XXXIX.

Kmet — trpin.

II.

Znano nam je, da mnoge mlade ljudi vleče v svet želja po lahkotnem življenju brez nadzorstva. Ker doma pred očmi starišev in drugih ne morejo in ne smejo tako živeti, pa hajdi v svet! Kdo ondi gleda na nje? Toda navadno ne mine dolgo časa, da pride na občino Bog vedi odkod odlok: Tukaj je rojen otrok, očeta nima, njega mati pa je po izkazu knjižice pristojna v vašo občino. Da se more mati in otrok preživeti, pošljite na mesec toliko in toliko...

Takšni slučaji, ki pa žal, niso redki, pač morajo človeka spraviti v nevoljo. Kmet doma dela in se trudi, delavci, ki bi mu imeli pomagati, pa ga zapustijo in iz daljine sem mu še napravljajo stroške! Ali se naj to trpi še dalje in vedno? Ali naj kmet sam preživlja lahkomišelnih ljudi svoje občine, ki se klatijo morda brez dela po svetu, navrh pa še prav razuzdano žive? —

Gotovo je, da se mora domovinska postava predrugačiti in popraviti. Naj bi se vendar bolj oviralo izseljevanje, kar bi se lahko storilo pri oddaji knjižice iz domovine. Ako kdo brez uzroka in potrebe zapusti domovino, naj se mu domovinska pravica v kratkih letih vzame in on naj s svojo rodbino pripade občini, kjer je že nekaj časa bival in delal. Sploh naj bi se odpravila pravica domovinstva otrok na občino starišev, katerih niso niti nikoli

poznali. S tem bi se stroški občin jako zmanjšali, kar bi se pri dokladah tudi poznalo — kmetu.

Ako pa vlada res ne bo nič storila v tem oziru za kmeta in občino, se res ne smemo čuditi, četudi resni ljudje mislijo na izselitev v Ameriko. Izseljevanje je obžalovanja vredno iz dvojnega ozira. Prvič odhajajo iz domovine najboljše in najpodjetnejše moči, katere se kot takšne gotovo ne bodo več povrile nazaj, dočim ostane doma ljudstvo, katero je neodločno, ne zna računati z dejanskimi razmerami in se vsled tega pogosto tudi ne more samo preživljati. To pa dela občine in kraje še revnejše.

Drugič pa nam je to izseljevanje obžalovati z ozirom na celokupnost našega naroda. Majhen je itak in kar mu ne odvzame in od tuji sovražni sosed, vzame mu nesrečno izseljevanje. Če se morda pošlje tu in tam nekaj dolarjev iz Amerike domu, to pač ni nobena odškodnina za toliko bratov — rojakov, katerih mnogo nikoli ne bomo več videli!

Pri takih razmerah ni čudno, da se pri vsakem ljudskem štetju v Avstriji našteje Slovencev čedalje manj, a število drugih narodov raste. V Ameriki je že ogromno število Slovencev in v Clevelandu se precej skupno naseljujejo. Toda četudi bi bilo to res za sedaj, pa dolgo se kot narod ondi ne bodo obdržali. Še prej nego v petdesetih letih bodo z njih sami Angleži, saj jih po mehki naravi, ki se tujemu tako rada privadi, poznamo.

Čudno se nam pa nekako zdi, da naša vlada to izseljevanje tako mirno gleda, da ji še mnogi celo izpod vojaške suknje uidejo preko mej. Menda pa vendar ni to nekako znamenje, da bi se rada iznebila vedno zvestega slovenskega naroda izpod avstrijskega orla? To vprašanje bi bilo pač na mestu iz ust naših poslancev na vlado. Pričakujemo v tem nekaj pojasnila. Domobranski.

Rusko-japonska vojska.

V Mandžuriji je končana trinajstidnevna bitka južno od Mukdena, ena najkrvavejših bitk, kar jih pozna zgodovina. Šeststisoč Japoncev se je bilo s 480 tisoči Rusov. Okoli sto tisoč mož pokriva ledena tla Mandžurije. Z veliko hrabrostjo so odbijali Rusi besno naskokujoče Japonce, toda vsa njihova hrabrost jim ni nič pomagala, morali so se umakniti. Mukden, glavno mesto Mandžurije, je v japonskih rokah.

Ruska armada je poražena, vendar se še v redu umika proti Tienlinu, kjer hoče zavzeti nove postojanke, ako jim bodo Japonci to pustili; namreč ako jih vsled utrujenosti in zgub ne bodo mogli uspešno zasledovati. Ako pa Japonci ne bodo pustili Rusom zavzeti utrjenih stališč pri Tienlinu, morali se bodo Rusi umakniti še naprej proti Harbinu, kjer je meja južne Mandžurije.

Kateri so vzroki ruskega poraza? Teh je mnogo! Prvi vzrok je velikanska oddaljenost

LISTEK.

Na lovu.

P. D.

(Dalje.)

„Spat je šel. On je tako ves mrtev na lov. Jaz pa mu ne branim. Zakaj neki? Naj gazi po gozdu, če ga veseli!“

Omanjamo, da se je krčmarjev sin Janez tudi štel med inteligenco, kar je kot abiturijent in bodoči „gospod“ tudi zaslužil.

„Vidite, gospod tajnik!“

„Kje pa je še jedna puška? Mi smo štirje, puške pa tri!“

„Za puške bodite brez skrbi!“ meni krčmar.

„Ne, za puške ni skrb, te bomo lahko dobili.“

„Kaj pa, če nas zaloti žandar!“ Šmitek je našel vedno nove premisleke.

„Saj žandarji ne hodijo po gozdu! Le ne strahu po nepotrebnem!“

„Že prav! mrmra Šmitek.“

„Šli bi pojutrišnjem, ko imam jaz prosto. Kak dober požirek bi ne škodil, če bi vzeli seboj.“

„Ne, kaj takega ne škodi“, pritrdi hitro krčmar.

„Janez je tako vajej lova. No, pa — saj ne lovimo prvič!“

Pri teh možatih besedah pogledal je Čuš samozavestno okoli sebe in zapazil poštarja, ki je spal kakor ubit.

„A, gospod Grčar, vzdramite se! Ali ste zadovoljni?“

„Zadovoljen, zadovoljen...“ mrmral je poštar in dremal dalje. „Pustite me...“

„Ali je mnogo divjačine v teh gozdih?“ vprašal je še Šmitek Andreja.

„O divjačine! Divji petelini, zajci, golobje, srne, vrane, veverice, šoje, lisice, jazbeci — ej divjačine! Na izbiri, pravim vam, na izbiri!“

III.

Zgodaj je še bilo v četrtek, ko se je zbirala naša lovska družba pri Andreju. Solnce je stalo še komaj za moža visoko nad gorami in skozi tenke meglene zastore razsvetljavalo rosno travo. Po svetlomodrem nebu plavali so lahni oblaki, ki so hiteli proti zahodu, polagoma gineči in manjšujoči se, dokler se niso pridružili ob horizontu belim meglam, ki so še zakrivale vrhove gora.

Zadnji je bil seveda gospod Čuš. Prvi pa je bil na mestu gospod Šmitek, ki je ves čas tekal sem ter tje in se vsak trenutek še nečesa domislil. In še, ko je prisopihal učitelj, že od daleč dajajoč znamenja za odhod, postavil se je Šmitek sredi dvorišča in zaklical:

„Psov pa le nimamo! In kako bomo lovili brez psov? Še dlake ne prinesemo domov, pravim vam, še dlake ne!“

Janez, sit že vednih ugovorov, je odgovoril kratko:

„Dobimo vse pri stricu — županu! Pojdite, gospod Grčar!“

Poštar je pogledal Janeza, kako nese puško in si potem svojo vrgel čez ramo. A med hojo se mu je vedno zapletala med noge.

„Šmentana puška!“

„Ali imata puške in patrone?“ vpil je Čuš.

„Prav! Midva dobiva vse potrebno pri županu!“

„Zdaj pa le brž, gospodje! Zamudili smo se!“

Župan, ki je imel s svojim bratom lov v najemu, prebival je precej visoko v klancu. Požuriti se je bilo treba. Gospod Čuš je stopal naprej z velikimi koraki in hitel kakor ameriška lokomotiva. Za njim je šel Janez, potem se je potil poštar s svojo puško, katere se mu je otepala okoli kolen, naj jo je držal

bojišča od Ruske, potem tista preklicana ruska počasnost in pa domači nemiri. Kuropatkin je vedno nujno zahteval pomoči iz domovine. Toda domači nemiri so zabranjevali hitro odpošiljanje čet, sedaj po zimi pa tudi velikanski zameti v sibirskih stepah. Osemdeset tisoč mož ter 380 topov in strojnih pušk je že bilo pripravljenih v začetku januarja na odpotovanje, ki so pa še le komaj sedaj na potu v Mandžurijo. Ko bi bile te čete prišle pravočasno, vsaj v začetku tega meseca na bojišče, čisto drugačen bi bil konec te bitke. Vse to so Japonci dobro vedeli. Z njihovim denarjem se je uprizoril punt na Ruskem, ki je zadrževal odpošiljanje čet, tako da je ruska armada bila še vedno v manjšini. Med tem so pa Japonci dobili čete od Port Arturja, doma so pograbili kar je moglo na vojsko in zraven tega je še baje služilo v njihovi armadi 60.000 Kitajcev. Postavili so na bojišče še eno, peto armado pod generalom Kavamura, o kateri niso Rusi popolnoma nič vedeli. Sedaj je toraj prišel za Japonce odločen trenutek udariti na Ruse. In to so izpeljali z največjo zvitostjo. Začeli so najprej močno pritiskati na rusko levo (vzhodno) krilo in središče, da bi prevarili Kuropatkin, da hočejo tukaj prodrati; na zahodnem krilu, ki je blizu kitajske meje, pa je bilo med tem vse mirno. Ruske patrulje so celo prišle lahko južno do Ljaojana. Kuropatkin se je res dal premotiti ter je mislil, da nameravajo Japonci tukaj glavni napad. Zato je poslal cel I. armadni voj, ki je bil v rezervi, na pomoč vzhodnem krilu. V tem času je pa marsikaj cela japonska armada čez kitajsko ozemlje ter se naenkrat pojavila severo zahodno od Mukdena, Rusom za hrbtom. Vsled slabih poizvedovalnih čet in vsled nepazljivosti na ta kraj je Kuropatkin prepozno zvedel za to in ni mogel dati pravočasno povelja za protiodredbe. Ko je pa sprevidel položaj in poslal čete na vzhodno krilo, bilo je že skoro prepozno. Japonci toraj niso naravnost premagali Rusov, kajti na vzhodnem krilu in v središču bili so Japonci vedno odbiti, pač pa jih je prisilila nevarnost obkoljenja na zahodnem krilu, da so se umaknili. Rusi so večino svojih zalog zažgali, vendar jih je mnogo padlo Japoncem v roke. Ko bi se Rusi doma bojevali, gotovo bi zažgali rajši celo mesto, predno bi pustili kaj sovražniku. Toda Mukden in blizu njega ležeči cesarski grobovi so Kitajcem sveti kraji in če bi bili Rusi količkaj žalega storili tema mestoma, vzdignili bi se vsi Kitajci proti njim. Vsled tega so rajši pustili zaloge sovražniku, kakor da bi si nakopali novega sovražnika, ki že itak na tistem pomaga Japoncem. Saj je znano, da je ruska armada obdana in da se celo med njo nahaja mnogo kitajskih ogleduhov. Veliko so jih že Rusi pobesili, vendar vsem ne morejo priti na sled.

z levo ali desno roko, da je bila steklenica v žepu v vedni nevarnosti, in zadaj je stopal gospod Šmitek, govoreč ves čas:

„Kako pa, ali pojdemo skupaj po gozdu, ali ne?“

„Kako se nam bo zdelo boljše! Nekaj časa menda že skupaj, potem pa si razdelimo prostor“, odzove se učitelj.

„Samo jaz ne poznam gozda!“

„Gozd je vendar gozd!“

„Seveda, pa...“

Gospod Šmitek je obmolnil za hip. A takoj je nadaljeval.

„Ampak rosa je. Vi ste prav storili, da ste vzeli škornje, gospod učitelj.“

„Hej, stari lovec bo vendar vedel, kaj je treba vzeti seboj.“

„Kje ste pa lovili, gospod Čuš?“

„Po Dolenjskem.“

„A, saj ste tam doma. Jaz mislim, da se bomo pošteno spotili tu gori.“

Čuš ni odgovoril.

„Da bi le kaj vjeli!“

Čuš se je naglo ustavil in pokazal na glavno cesto, ki se je vila ne daleč od njih.

Lovcem je zastala sapa. V solnčnih žarkih lesketal se je bajonet na puški in v jutranji sapi vihralo je perje na žandarjevem klobuku.

Težkoče, ki jih toraj imajo Rusi v tej vojski proti Japonci, so velikanske. Na eni strani domači upori, ogromna oddaljenost bojišča, na drugi strani pa popolnoma pripravljen, ljut sovražnik, katerega podpirata dve močni državi Angleška in Kitajska, in vrh tega še Zjedinjene države severoameriške.

Sedaj se toraj Ruska armada umika proti Tienlinu. Japonci listi pišejo, da beže Rusi v velikem neredu, medtem ko Kuropatkin poroča, da se vrši umikanje v popolnem redu. Dalje poročajo japonske vesti, da marsikaj general Nogi s svojo armado vsak dan 25 milj (1 milja 1 in pol klm), da bi prehitel Ruse in jim zaprl pot ter jih na ta način obkolil. Če se jim to posreči, potem je seveda večina ruske armade zgubljena. Od ruske strani še ni došla o tem nobena vest.

Japonci so pri umikanju Rusov delali krčevito, da bi jim zastavili pot in jih obkolili; vendar se je posrečilo Kuropatkinu rešiti svojo armado in se z njo umakniti s primerno malimi izgubami. Natančna poročila o umikanju še pa dosedaj niso došla.

Dopisi.

Sv. Ilj v Slov. gor. (Smrt blage žene.) Letos nam sicer skoro ne preneha zvonov mrtvaška pesem; toda zdelo se nam je, da še tako otožno niso doneli kakor prve dni pretečenega tedna. In komu so peli tako mило zadnjo pesem? Kakor blisk se je razneslo po celi fari, da nam je nemila smrt pobrala najboljšo ženo, predobro mater. Na pepelnico smo spremili k zadnjemu počitku povsod poznano in spoštovano mater Krenovo iz Stare gore. Bila je rajna pravi vzor slovenske žene in matere. Kakor je živela sama vzgledno krščansko, tako si je vzgojila tudi svoje otroke. Njeno materino srce je bilo sicer polno ljubezni do vseh, posebno pa je še bila njena srčna želja, da bi sin dijak srečno dovršil svoje študije. Tega sicer ni dočakala, a ločila se je lahko z zavestjo, da umira v naročju samih dobrih otrok. Bila je pa tudi zavedna Slovenka; „Slov. Gosp.“ je vsikdar že komaj pričakovala in še celo na bolniški postelji ni mogla biti brez njega. Vsaki sosed je znala vedno dati moder svet v vseh zadevah gospodinjstva; revež pa tudi ni šel nikdar prazen od nje. Ker je rajno zato vse spoštovalo in ljubilo, se je k pogrebu kljub slabemu vremenu zbrala tako ogromna množica, da že dolga leta nismo videli tako veličastnega pogreba. In ko so pred g. župnik izpregovorili še v slovo zadnje besede, ni bilo več suhega nobenega očesa; vsakemu izmed navzočih se je zdelo, da mu pokopljejo lastno mater. Pa morali smo se ločiti. Zalujočim otrokom smo želeli, da bi bili vredni

Janez je že imel zdavnej puško za hrbtom. Poštar pa je stal poten, držeč v stegnjeni roki morilno cev in zaklical obupno:

„Gospod Čuš!“

„Molčite vendar! Za Boga! No saj se je že skril za ovinkom. V selo gre. Za danes smo že brez skrbi.“

„Hvala Bogu!“ vzdihne poštar.

„Jedni nevarnosti smo srečno ušli“, oglasi se Šmitek. „Zakaj pa niste skrili puške za hrbet kakor Janez?“

„Zakaj, zakaj? Kdo pa misli v takem trenutku na vse! Da le nič hudega ni!“

„Pa lahko bi bilo! Čemu me kličete?“ meni Čuš očitaje.

„Na mestu smo. Hitro smo hodili“, javi Janez. „Samo dvajset minut.“

IV.

„Dober dan, oče župan!“

„A, po puške ste prišli, gospodje?“

Golorok, roke v hlačnih žepih, stal je močno župan naše vasi na pragu in zrl po prostranem dvorišču, na katerem so se vrstile smeti z gnojnico v lepi složnosti.

„Da, po puške smo prišli, oče župan!“ pritrdi Čuš.

„Pa mislite kaj zadeti, a?“

(Dalje.)

otroci svoje matere, blagi materi pa večni mir.

Vitanje. (Spreobrnjenje. — Volitve.) Brezvestni krivoverski hujskači so pregovorili nekaj družin, da so odstopile od rimsko-katoliške cerkve ter se dale vpisati v lutrovo vero. Pa tak korak je za mislečega človeka le strašen. Usodepoln je za tukajšnje življenje in za prihodnji svet. Nekateri odpadnike je začelo skrbeti in peči. Odločili so se popraviti, kar se da. Že pred leti se je oglašil neki mož pri tukajšnjem katoliškem g. župniku. Toda zvedeli so za to plemeniti tržki zagrizenci ter ga tako dolgo obdelovali, da je opustil svojo namero. Zopet se je oglašil za katoliško cerkev, pa zopet so ga najboljši prijatelji preplašili, dokler se ni dal od pastora poročiti. Ali vest, od Boga človeku dana, si ne da vzeti svojih pravic. Družinski oče je premagal vse težkoče ter potrebno ukrenil, da se vrne v pravo cerkev. Celjski pastor pa, ki je pred kratkim imel tukaj zvečer svoje opravilo in je pri svojem oštirju Rupniku gostoval, ga je iskal na domu, hotel ga ohraniti. A mož se mu je rajši skril. Dne 4. t. m. pa je res bil slovesno vzprejet v katoliško cerkev ob enem s svojo ženo in neko drugo družino, kateri gospodar je odkrito trdil, da se je kesal svoje pregrehe tolikokrat, kolikor ima las na glavi. V soboto ob pol 7. uri zjutraj so spreobrnjenci prišli v župno cerkev. Kleče pred oltarjem s prižganimi svečami v rokah so se glasno odpovedali svojim zmotam, obžalovali svoje dajanje, ter tri prste drže na evangeljski knjigi slovesno prisegli na katoliško vero. Nato so bili odvezani izobčenja in vzprejeti v katoliško cerkev. Opravili so sv. spoved in med sv. mašo sprejeli sv. obhajilo. Sledila je poroka, ker zakon sklenjen pred krivoverskim učenikom ni zakrament. Obe družini sta imeli že nekaj tednov stare novorojenčke, ki so bili ob tej priliki krščeni. Slovesnost je bila vzpodbudna in vesela za družino ter vse dobre župljane. Ljubi Bog dal stanovitnost njim kakor vsem drugim!

Volitve razume pameten človek tako, da si vsak izbere ali izvoli, komur hoče oddati svoj glas. Tukaj je bilo drugače. Nekateri so se zbrali in določili, ta in ta mora biti izvoljen ter nihče drugi. Kdor z nami ne gre, tistemu gorje. Čuden ta le slučaj. Mož bistre glavičice bi rad bil v odboru. So menda pozabili nanj. Izbrali, izvolili ga niso. Kaj si hoče. Hanz — nočemo kar misliti na birhanzel — se vzdigne ter zahteva: jaz moram priti v odbor, da zastopam koristi svoje gospe, to je, da pomagam svoji protestantovski oštariji. Nekaterim to ugaja, ker drugače pade polovica nemškega trga v vodo. Drugi se hudujejo, ker mu menda dovolj ne zaupajo. Ni še dolgo od tega, kar je bil ta oštir navdušen Slovenec in dober katoličan. Sedaj je pa drugače. Torej še ni prav čiste krvi. Saj zapustimo ga itak ne, ker nam še zna boljše služiti kakor že zdaj. — Dobro srečo vsem skupaj!

Ivanci pri Negovi. Šel sem kot popotnik iz Gornje Radgone. Prišel sem do ščavniskega mosta, tam sem se ustavil, da si malo ogledam, kako se lepo po malem griču razprostira lepa Ivanska vas. Ko se dovolj nagledam, jo zavijem naravnost v gostilno g. Jakoba Šatlerja. Dobro sem zadel, kajti našel sem omizje veselih gostov. Tudi jaz se vsedem pri zadnji mizi in naročim četrto vina, da ložje opazujem vesele goste. Hitro zapazim, da niso vsi jednega mišljenja. Med njihovimi glasnimi pogovori zaslišim naenkrat, da g. Družović zarenči nad poleg njega sedečim pivcem: „Jaz bi tebe rad meja, pa da bi ti Slovenec ne ba; kaj bi znami, Bračkovim nemčuri, drža, te bi še jaz tebe rad meja. In ti tudi morem povedati, ka je meni že sam Bračko pravil, tebe da bi na svoje stran spravili, te bi cela vaša občina v Bračkovih rokah bila.“ A poleg sedeči gost, ko to sliši, je Družoviću začel lepe naštevati. Ko to slišim, hitro svojo torbo pobere in jo dalje pobrišem! Ne dolgo potem dogodku sem bil na potu iz Gradca ter sem se pripeljal z brzovlakom proti Špielfeldu. Tam sem izstopil, in glej čuda: tam zagledam tega